

Miroslav Lazanski, vojno-politički analitičar

iz njegovog ugla

Istina se plaća

Rođen 1950. u Karlovcu. Diplomirao na Pravnom fakultetu u Zagrebu, gde je i započeo novinarsku karijeru, prvo u „Poletu“, kasnije u „Vjesniku“. Godine 1991. prelazi u „Politiku“, gde i danas radi. Izveštavao iz Sirije i ratova u Avganistanu, Čečeniji, Kongu, Iraku, Iranu, Libanu, Jemenu i Libiji... Intervjuisao dva vrhovna komandanta NATO-a, tri maršala SSSR, šefove KGB-a, KHAD-a, pedesetak ministara odbrane i načelnika generalštaba svetskih armija. Jedini jugoslovenski novinar koji je plovio u američkoj atomskoj podmornici „Tautog“, leteo na avionima F-14 i MiG-29, bio na nosaču aviona „Džon F. Kenedi“... Autor je deset knjiga i desetak velikih tv-serijala. Odlikovan je Medaljom za vojničke zasluge.

- Ja sam, pre svega, komentator vojnih zbivanja. Nisam vezan samo za pitanja ratne tematike, u poslednjih deset godina više se bavim političkim temama. Tokom svoje novinarske karijere razgovarao sam sa ljudima koji su kreirali hladni rat, pobedili ili izgubili u njemu, dakle sa ličnostima koje su krojile svet poslednjih pedeset godina 20. veka i prvih deset godina 21. veka, otkriva za *Ona Magazin* Miroslav Lazanski.

Spisak kriznih i ratnih područja koja ste obišli je imponzantan. Da li vam je nekada život bio ugrožen?

Više puta, ali toga nisam bio svestan. Kada novinari odlaze u ratna područja, moraju da se pridržavaju određenih pravila i ograničenja. Ne možete se kretati bez pratnje oficira koji brinu o vašoj bezbednosti. Avanturizam nije dopušten, sem ako niste kompletan ludak ili idiot. Moji odlasci u Čečeniju 1996. i 1999. podrazumevli su rizik, bila su to veoma opasna putovanja. Rusi nikada nisu organizovali novinarske posete ili turneje, pa je sve zavisilo od toga kako ćete se sami snaći. U Čečeniji je nestalo 30 novinara za koje niko ne zna kako su završili. I Avganistan je svaki put bio avantura, Libija prošle godine takođe je bila avantura. Boravak u Tripoliju bio je skopčan sa nizom ponuda vrlo sumnjivih tipova koji su se izdavali za libijske regularne organe reda, nudili da mi organizuju slikanje raznih Gadafijevih rezidencija, da me autom provezu ulicom gde on navodno stanuje... Dvojicu tipova doveo je baštovan naše ambasade, koji živi u Libiji već trideset godina bez papira. U takvoj situaciji morate da se zapitate: *Zašto on to nudi, koji su mu motivi?*

Miroslav Lazanski: „Savremeni rat se ne dobija ni snagom oružja, ni novca, ni nafte, nego snagom uma i osećanjima“

U tekstu „Lutka sa jednom nogom“ osvrćete se na objektivnost u izveštavanju zapadnih ratnih reportera. Na šta su reporteri spremni zarad dobre priče?

Savremeni rat se ne dobija ni snagom oružja, ni novca, ni nafte, nego snagom uma i osećanjima. Da biste pobedili u nekom sukobu koji Zapad vodi na intervencionistički način, morate da pridobijete srce i dušu sopstvene javnosti i sukob prikazete kao sukob dobra sa velikim D i zla sa velikim Z. S jedne strane su isključivo dobri, a s druge isključivo loši momci. Zato mnogi zapadni reporteri ko-

riste emociju da bi probudili osećanja javnosti koja sedi uveče ispred televizora, duboko zavaljena u fotelju i gleda ratne snimke. Video sam Džona Barnsa, koji je dobitnik Pulitzerove nagrade za izveštavanje iz Sarajeva, kada je u Džalalabadu u leto 1989. godine, obilazeći jednu školu, koju su bombardovali mudžahedini, iz svoje torbe izvadio krpenu lutku koja nije imala jednu nogu i stavio je u krš od cigli i slomljenih školskih prozora. Pogledao me je zaverenički, namignuo i fotografisao to. Video sam da je nešto slično posle bilo ponovljeno od nekih drugih u Bosni. Zli

Nešto lično

Odakle su Lazanski?

Izvorno poreklo je iz Poljske. Jedan deo porodice je došao u Sloveniju i oni su postali Slovenci. Moj otac je Slovenac, a majka čista Srпкиnja. Rođen sam u Hrvatskoj, vojsku sam služio 1977. u Bitolju u 41. pešadijskoj diviziji JNA, žena mi je Srпкиnja iz Beograda. Sjajna kombinacija.

Ko su bili junaci vaše mladosti?

Junake moje mladosti krasilo je, pre svega, ljudsko dostojanstvo. Miroslav Cerar, recimo, bio je sportski idol moje generacije: skroman, vrhunski sportista, bez poroka, bez afera, dostojanstven.

Koje bitke smatrate posebnim?

Iz Drugog svetskog rata bitku kod Kurska kao najveću tenkovsku bitku u istoriji sveta, iskrcavanje u Normandiji kao najveću desantnu operaciju, iskrcavanje Amerikanaca na Okinavi kao najveći primer samopožrtvovanja Japanaca. Bitka za Ivo Džimu mi je najsimpatičnija, a izdvojio bih i bitku u zalivu Lejte u Koralnom moru u kojoj se Kenedi borio, bitku Monte Kasino u Italiji, nemačku operaciju u Ardenima krajem 1944. godine. Bile su to briljantne operacije.

Tajna vašeg uspeha?

U svakoj diskusiji mogu da kažem: *Ja sam tamo bio, a ti nisi*. Kada radim reportažu, važno mi je da me uslikaju u nekom od kadrova, jer dragi skeptici će da kažu da sam sve izmislilo, da nisam nigde bio. Mnogi mi ne praštaju uspeh, ali malo ih se usudi da to baš javno i pokaže. U svojim uspesima ne vidim lični trijumf. Kada se kao novinar „Politike“ pojavim u Damasku, kao jedini novinar iz Evrope, to je trijumf moje redakcije.

momci čak ni krpenu lutku ne poštede.

Gde je tu istina?

Nema istine. Istina se plaća. Mi smo tu nekoliko puta promašavali, što je srpsku stranu skupo koštalo. To je bila greška SFRJ. Ni Milošević, ni vlade posle njega, nikada nisu hteli da plate prave PR kompanije. Dve američke agencije nudile su da za desetina miliona dolara 1991/92. zastupaju srpsku stranu. Milošević je rekao: „Ne, istina je sa Srbima i izaći će jednog dana na videlo“. Ali, pokazalo se da je istina daleko, a Bog visoko.

Postoje li danas dobri i loši momci na svetskoj političkoj sceni? Čitajući vaše tekstove o Siriji stiže se utisak da je ta granica vrlo tanka.

Sirijska priča je na prvi pogled priča o jednom diktatoru koji je diktaturu nasledio od svog oca. Međutim, to je višeslojna priča. U Siriji preti ili je već na delu opšti verski rat...

Kako prosečni čitalac, koji ne poseduje geopolitičko predznanje, da se snađe u informacijama koje mu se plasiraju?

iz njegovog ugla

„Da mi je 1989. neko rekao da će se Jugoslavija raspasti, ja bih mu odgovorio da je lud“, ne krije Lazanski

Vrlo teško, jer nema naših novinara na licu mesta. Bio sam u Jemenu 2009, u Libiji 2011. i u Siriji 2012. Sve tri zemlje su u okviru arapskih promena bile poprište pravog rata. Kada novinari odlaze u ratna područja moraju se pridržavati određenih pravila i ograničenja. Avanturizam nije dopušten, sem ako niste kompletan ludak ili idiot. Pišem kako stoje stvari, a onda se ovde svi iznenade, zato što mi uzimamo samo informacije koje plasiraju zapadni mediji. Redakcija „Politike“ podržava moja putovanja jer imaju osećaj da je to prava stvar. Konačno, ja putujem sa vrlo skromnim parama, bez životnog osiguranja. Ni jedan zapadni ili istočni novinar ne ide u ta područja ako nema barem 100.000 evra životnog osiguranja. Ako mi se nešto desi, nikom ništa. Jedina satisfakcija je što se nalazite u žiži zbivanja koja određuju svet.

Da li na osnovu vaše bogate dokumentacije vojno-političkog analitičara možete da predvidite buduće krizno područje ili vam se desi da vas događaji iznenade?

Iznenadio me je rat u Jugoslaviji. Da mi je 1989. neko rekao da će se Jugoslavija raspasti, ja bih mu odgovorio da je lud. Verovao sam u tu Jugoslaviju i tu JNA, misleći da su narodi Jugoslavije dovoljno pametni da ne idu u katastrofu, da ne pretvaraju svoje zemlje u banana-državice, što su na kraju i uradili. Već 1990. godina, posle višestranačkih izbora u Hrvatskoj, video sam kuda to vodi i počeo polako da se spremam za odlazak iz Zagreba. Otišao sam iz kuće „Vjesnik“ 1991. u februaru, pre prvog ispaljenog metka. Naj-

više me je iznenadio vojni vrh. Predlagao sam Kadijeviću da vojska izvrši vojni puč. I to bi bilo bolje od ovog krvavog raspada.

Kada vas iskustvo nije izneverilo?

Krajem 1998. sam već bio siguran da ćemo popiti bombardovanje, bilo je samo pitanje vremena. Naime, u oktobru 1998. deset beogradskih novinara i ja bili smo američki gosti u bazi u Avijanu. Gledali smo jednu vojnu vežbu gde su piloti rekli: „Evo, uvežbavamo se za dolazak na jugoslovensko-makedonsku granicu“. Jednostavno, NATO je 1999. slavio 50 godina postojanja. Želeo je da pokaže snagu, da je još uvek potreban Zapadu, da pošalje poruku Rusima, Kinezima, neposlušnicima...

Mnogi veruju da o vojnim pitanjima znate više nego pojedini visoki oficiri. Da li zato ponekad razmenite oštre reči sa bivšim oficirima, sadašnjim vojnim analitičarima?

Meni je najsimpatičnije kada vidim ljude koji su, dok su bili oficiri, imali jedan stav, a onda kada odu u penziju, drugi. Neko ko je ceo život u JNA radio protiv zapadnih obavestajnih vojnih službi i na odbrani Jugoslavije od agresije NATO-a, kada je otišao u penziju, pretvorio se u najvećeg zagovornika NATO pakta. To je fenomenalno! To je sjajno! To je Srbija! Negde na Zapadu tako nešto nije moguće. Oni, ipak, vode računa o časti i dostojanstvu. Ono što smo mi izgubili, kao ljudi, kao zemlja, kao generacija – to su čast i dostojanstvo, osećaj samopoštovanja. Vi možete biti poraženi u ratu, izgubiti bitku, ali ako izgubite osećaj samopoštovanja, nema vam spasa kao naciji. Nema

vam nikada uzdignuća. I Japanci i Nemci su izgubili Drugi svetski rat, ali osećaj samopoštovanja nisu. Nažalost, mi smo ga izgubili posle ovih poslednjih ratova.

Da li među mladim kolegama vidite nekoga ko kreće vašim stopama?

Nedostaje im neposredno potvrđivanje u ratnim situacijama. Sedeti samo u redakciji, skidati informacije sa interneta – to može svako. Važna su lična iskustva sa terena, nova poznanstva ili prijateljstva, nešto što će vam kasnije koristiti u profesiji. Bio sam u Avganistanu kada nije bilo satelitskog telefona, kada mesec dana niko ne zna gde ste i kada su svi srećni kada se vratite živi i zdravi. Nisam podnosio dnevne izveštaje, već sam jednostavno gledao, snimao, razgovarao, beležio. Tek na povratku sam napravio seriju tekstova. Sa još jednim američkim novinarom posetio sam zatvor gde su bili zatvoreni pripadnici Al Kaide. Doduše, to nije zatvor – to je mučilište: bili su ukopani u zemlji, samo im je glava virila 10-15 cm iznad zemlje, a gore je bio čelični kavez.

Kakve su žene u ulozi ratnih reportera?

Vrlo su hrabre, ali na terenu ih niko od kolega ne doživljava kao žene. Nema razlike, niti nekog džentlenskog fer pleja. Posmatramo ih kao kolege koje rade za konkurentsku firmu. Mnogo su iskrenije, poštenije, čak mislim da su mnogo objektivnije. Kristijan Amapur je poseban slučaj. Interesantan je vizuelni nastup žena u kriznim situacijama. U islamskim zemljama, recimo, svaki dan menjaju marame. I u takvoj situaciji vode računa o modi. Žensko ostaje žensko. **Ona**